

0. ÚVOD

Čtyři hebrejské souhlásky **JHVH** zvané "tetragrammaton", které jsou v Bibli na místech označujících jméno pravého Boha, jsou předmětem mnoha sporů. Jednak pokud jde o výslovnost (není přesně známo, které samohlásky při vyslovování doplňovaly tetragrammaton) a jednak pokud jde o význam. Problém výslovnosti je problém pro jazykovedce. My se budeme zabývat významem a způsobem použití tohoto jména.

1. VÝSKYT JHVH V BIBLI

Výskyt **JHVH**, nebo některého z dnes používaných tvarů (Jahve, Jehova, Jehovah apod.), je v různých překladech Bible velmi rozdílný. Některé překlady ho v textu Bible nemají vůbec. Do této skupiny patří většina českých překladů. Například Ekumenický překlad z roku 1979 ve vysvětlivkách uvádí toto: „....Obojí je staženo z jména Božího jahvé, jež v navázání na starou českou tradici nahrazujeme slovem *Hospodin*“. Podobně Kralický překlad z roku 1949 pod heslem „*Jsem, kterýž jsem*“ má mimo jiné uvedeno: „....Odkudž Jehova, jméno podstatné Boží samému Bohu vlastní.Místo kteréhož jména česky klade se *Hospodin*, protože již v zvyk přišlo“.

Další skupinou jsou překlady, kde lze nalézt **JHVH** pouze ojediněle. K těmto patří známý a velmi rozšířený překlad Krále Jakuba. Ten uvádí na čtyřech místech tvar **JEHOVAH** (2.Mojžíšova 6:3, Žalm 83:18, Izajáš 12:2, 26:4) a v ostatních případech používá slovo **LORD**.

Téměř 7000 výskytů tvaru **Jehovah** v Hebrejských písmech (SZ¹) pak můžeme nalézt v Americkém standardním překladu z roku 1901 a podobně je tomu v Překlade nového světa, kde je v české verzi používán tvar **Jehova**. K českým překladům, kde je několikrát použito Boží jméno, patří také Jeruzalémská bible. Zde se objevuje tvar **Jahve**.

Ačkoli o správnosti použití Božího jména na některých místech v Bibli se vedou spory (např. Biblický slovník od A.Novotného se zmiňuje o 5321 výskytech jména **Jahvé** ve SZ), je nepochybné, že toto jméno do Bible patří a jde zároveň o jméno nejčastěji se v Bibli vyskytující.

To, co může být překvapující, ale na čem se překladatelé Bible shodují je, že v prvních verších Bible se Boží jméno nevyskytuje vůbec. Poprvé se objevuje až v 1.Mojžíšově 2.kapitole a 4.verši. Odborníci používají tuto skutečnost mimo jiné i k tomu, aby dokázali, že tuto část psal jiný pisatel než část následující. To je sice velmi pravděpodobné, ale nestačí to k vysvětlení, proč první autor nedostal tuto informaci. V další části budeme hledat i vysvětlení pro tento problém.

2. VÝZNAM JHVH V BIBLI

2.1. Význam JHVH podle NSSJ²

NSSJ vysvětluje význam tetragrammatonu následovně: „*Boží jméno je kauzativní tvar hebrejského slovesa ,hawah' (což znamená „stát se“) v imperfektu. Boží jméno tedy znamená „Působí že se stane“. To nám představuje Jehovu jako Toho, kdo postupnou činností působí, že se stane Splnitelem slibů a jako Toho, kdo vždy uskutečňuje své záměry.*“ (Překlad nového světa se studijními poznámky z roku 2000).

2.2. Význam JHVH podle ostatních křesťanů

Ostatní křesťanské církve, pokud jde o význam tetragrammatonu, v podstatě souhlasí. Druhé vydání Nového biblického slovníku z roku 1982 (v češtině vydáno 2009) vysvětluje: „*Svým tvarem představuje Boží jméno Jahve buď jednu z forem prostého slovesného kmene ,být' a znamená ,on je (živý, přítomný, činný), anebo se jedná o faktitivní tvar tohoto slovesa: ,on uvádí v bytí“.*

Biblický slovník A.Novotného ještě uvádí možnost odvození od arabského slovesa s významem „metati (házeti) blesky“ nebo „prudce dýchnouti“.

¹ SZ - Starý zákon

² NSSJ – Náboženská společnost Svědkové Jehovovi

2.3. Skutečný význam JHVH

JHVH nemůže mít význam žádného podstatného nebo přídavného jména, které označuje cokoli na zemi, nad zemí, pod zemí či ve vodách, ani význam žádného slovesa, označujícího jakoukoli činnost, protože:

1. nebylo by jedinečné;
2. žádné slovo v jakémkoli lidském jazyce v minulosti či současnosti nemůže plně vystihnout žádnou z Božích vlastností. Tedy ani žádné hebrejské slovo nebo jméno (jména v hebrejštině obvykle měla konkrétní význam a vyjadřovala nějakou typickou vlastnost dotyčné osoby). Použití jakéhokoli lidského slova pro pojmenování Boha, by vedlo k nepřijatelnému zjednodušení lidského pohledu na Boha. Jestliže by Boží jméno znamenalo "působí, že se stane", nebo něco s podobným významem, potom by Bohem byl kdokoli, kdo něco způsobí, tedy i zlého. Například Hitler, který způsobil druhou světovou válku, vrah který způsobil smrt mnoha nevinným lidem (2.Mojžíšova 20:4, 1.Královská 8:27, Skutky 7:49, 17:29).

3. KDO JE JHVH - OSOBA ČI ORGANIZACE?

Všeobecně se má za to, že jméno Jehova (**JHVH**)³ patří pouze nejvyššímu Bohu. Definice, kterou uvádí NSSJ v knize Rozmlouvat z Písma, říká: „*Osobní jméno jediného pravého Boha. Označil se jím sám. Jehova je stvořitel a oprávněně svrchovaný panovník vesmíru.....*“ Jak je ale dobře známo, bohů existuje velké množství. Řada z nich je označována velkým písmenem a řadě z nich se také připisuje nějaká stvořitelská činnost. V některých případech je pojem Bůh dokonce používán i ve spojitosti s lidmi (2.Mojžíšova 7:1, Jan 10:34) Kdo je tedy ve skutečnosti oprávněn používat jméno Jehova? Podívejme se, co k tomu říká Bible.

Bible popisuje řadu případů, kdy se nějaký člověk setkal přímo s bytostí označenou jménem Jehova, což znamená, že tato bytost byla osobně přítomna na Zemi! K neznámějším patří setkání Abraháma a Mojžíše.

1.Mojžíšova 18.kapitola popisuje, jak Jehova přišel k Abrahámovi a ten jej pohostil. Konkrétně šlo o tři muže, o jejichž totožnosti Abrahám zpočátku nic nevěděl (byly k nerozeznání podobní lidem - andělé). Později dva z nich odcházejí do Sodomy, aby se přesvědčili o skutečné situaci v Sodomě přímo na místě a po definitivním rozhodnutí o zničení této oblasti odvádí Lota a jeho rodinu na bezpečné místo. Třetí z mužů zůstává s Abrahámem a vystupuje pod jménem Jehova. Nyní Abrahám diskutuje s Jehovou o počtu spravedlivých, kteří by mohli zabránit zničení Sodomy a jejího okolí.

Ve 2.Mojžíšově 3.kapitole je uveden záznam o setkání Mojžíše s Jehovou na poušti. Ve 2.verši je jasně řečeno, že do keře sestoupil anděl (posel) a nikoli Nejvyšší Bůh. Nicméně se tímto jménem Mojžíšovi představil (2.Mojžíšova 3:15,16).

V jiném případě, Jehova dokonce vyhověl Mojžíšově žádosti, a i když Mojžíš nemohl vidět Jehovovu tvář, umožnil mu, aby jej viděl zezadu (2.Mojžíšova 33:20-23).

Zdánlivě v protikladu k výše uvedenému nám Bible sděluje, že Boha nikdo nikdy neviděl (Jan 1:18). Jedinou výjimkou je jeho jednorozený Syn. Z toho jasně vyplývá, že jméno Jehova není výlučným jménem Nejvyššího Boha, kterého skutečně nikdo nikdy neviděl. Bible nás také informuje, že Nejvyšší Bůh nemůže litovat (4.Mojžíšova 23:19, 1.Samuelova 15:29). To však, jak víme, pro Jehovou neplatí (1.Mojžíšova 6:6, 1.Samuelova 15:11).

Jméno Jehova tedy obvykle používá někdo jiný než Nejvyšší Bůh. Z evangelií také víme, že Ježíš sám se dovolával textu: „*Rozhodně mě nevidíte, dokud neřeknete: „Požehnaný je ten, kdo přichází v Jehovově jménu!*“ (Lukáš 13:35, Žalm 118:26, PNS⁴). A také Ježíš na sebe toto jméno nepochybně vztáhl i dnes běžně uznávaným právem syna. Když nám je řečeno, že na zemi budou "Boží synové", mluví se jasně o lidech a nikoli o andělech (Římanům 8:19). Pak se ale i tito synové budou smět nazývat Jehovovým jménem.

V Bible se také často užívá podivného spojení, které všichni překladatelé shodně překládají jako "Jehova zástupů" nebo "Jehova vojsk". Tento překlad nemůže být správný, protože jazykově může mít smysl jen tehdy, označuje-li nějakou funkci v zástupech nebo vojskách. Například "Pán zástupů", "kníže vojsk", "velitel zástupů", "zdroj zástupů", "zásobovatel vojsk" a podobně. Všechna tato podstatná jména jsou běžně užívána a žádné z nich nemůže mít význam Božího jména. Jednak bychom to věděli, Bible

³ Dále bude v textu používán tvar Jehova.

⁴ PNS - Překlad nového světa

by takovou informaci nevynechala, ale hlavně by takové jméno bylo naprosto běžně užíváno a o nějaké jedinečnosti by nemohlo být ani řeči.

I dnes je běžné užívat pro mnoho lidí jediné jméno v případě, že jde o jméno organizace lidí, kteří sice nemusí být spojeni příbuzenstvím, ale musí mít něco společného: cíle, prostředky, zákony, zdroje atd. Za tuto organizaci pak jedná její zástupce a představuje se nikoli svým, ale jejím jménem. To platí i pro následovníky Nejvyššího Boha.

Jestliže je tedy logické, že jméno Jehova může být jménem organizace, mělo by to být uvedeno i v Písmu. A skutečně, přesný překlad zkoumaného spojení je "Jehova je zástupy (Jehova - zástupy)", "Jehova je vojska (Jehova – vojska)".

Nyní se můžeme vrátit k problému, proč na začátku Bible není používáno jméno Jehova. Dokud totiž nedošlo ke sporu v nebesích, nebylo nijak užitečné pojmenovat duchovní bytosti. Do té doby postupovali všichni nebeští tvorové vzhledem k lidem jednotně a v lidech nemělo smysl vzbuzovat různými jmény dojem nejednotnosti. Když však došlo k rozkolu, bylo kvůli rozlišení nutné zavést různá označení. Část nebeské organizace, která zůstala věrná původní koncepci si dala jméno, aby se odlišila od zbývajících částí. Tato zbývajících část, která se dala anarchistickým směrem, si jméno nedala, aby tak demonstrovala domnělou svobodu jednotlivce - nepříslušnost k žádné organizaci.

4. KDO BY MĚL ZNÁT JHVH?

4.1. Židé a JHVH

Židovský národ, který se může chlubit dlouho a bohatou historií, si často připomíná své historické osobnosti, jakými byli například Abrahám, Mojžíš, David či Šalomoun. Všechny tyto osobnosti znali jméno Jehova velmi dobře, protože se s jeho nositelem dostávali často do přímého, či zprostředkovaného kontaktu. V průběhu staletí však pravděpodobně strach ze třetího přikázání (2.Mojžíšova 20:7) odstranil toto jméno z běžného používání a místo něj se začaly používat tituly, jako třeba „Pán“ nebo „Bůh“. Ale byl to právě Jehova, který uzavřel s izraelským národem prostřednictvím Mojžíše smlouvu, která doposud nebyla zcela naplněna a její platnost neskončila. Ačkoli první i druhý chrám v Jeruzalémě, který byl symbolem této smlouvy a kde byl Jehova uctíván, už neexistuje, Bible nás informuje, že Jehova bude ještě se židovským národem jednat (Jeremjáš 31:31-33; Izajáš 59:20,21; Římanům 11:25-29). A nakonec i příslušníci tohoto národa, kteří se hlásí ke svým praotcům, s tímto počítají. Bylo by tedy chybou, jestliže by na toto jméno ve svých plánech zapomínali.

4.2. Křesťané a JHVH

Také u křesťanů by měla být znalost Božího jména samozřejmostí. Neboť jak všichni křesťané vědí, jejich vzorová modlitba začíná žádostí o posvěcení Božího jména (Matouš 6:9-13). Logicky by tedy všichni, kteří tuto modlitbu používají, měli vědět, o posvěcení kterého jména se modlí a jaký je jeho skutečný význam. Navíc pán všech křesťanů, Ježíš Kristus, ve své modlitbě říká: „*Zjevil jsem tvé jméno lidem, které jsi mi dal ze světa.*“ (Jan 17:6, PNS) Jméno Jehova bylo samozřejmě známo již dříve. Ale Ježíš přinesl informace a podrobnosti o tom, kdo se za tímto jménem skrývá. Dnešní křesťané, kteří očekávají příchod Božího království, by tedy měli vědět, koho mají vzývat, aby příchod Božího království pro ně znamenal záchranu (Jóel 2:32 /3:5/).

4.3. NSSJ a JHVH

Tato skupina křesťanů je známa svým horlivým oznamováním Božího jména. V roce 1931 si toto jméno dokonce dala do svého nového názvu (dříve Mezinárodní badatelé Bible). Bohužel ani ona správně nepochopila význam hebrejského tetragrammatonu a neodhalila způsob, kterým je toto jméno v Bibli používáno. I tato skupina má tedy před sebou ještě hodně práce, pokud je jejím cílem získání věčného života (Jan 17:3).

4.4. Ostatní lidstvo a JHVH

Ostatní lidé, ať už tzv. nevěřící, či vyznavači jiných náboženství, by se mohli domnívat, že nemají se jménem židovského a křesťanského Boha nic společného, a tudíž pro jejich život v současnosti či budoucnosti není znalost tohoto jména důležitá. Bible však tento názor nepotvrzuje, ale naopak.

V 1.Mojžíšově 2:4 je napsáno, že Jehova vytvořil Zemi, na které celé lidstvo žije a prvního člověka (1.Mojžíšově 2:7), jehož jsou všichni lidé potomky. Po téměř dvou tisíciletích pak Jehova uzavírá smlouvu s Noem a jeho veškerým (i v té době ještě nenarozeným) potomstvem (1.Mojžíšově 9:8-17).

Tedy i se všemi lidmi, kteří žijí v 21. století. A právě v tomto století bude Jehova hodnotit, jak lidstvo tuto smlouvu plní (Žalm 9:8, Skutky 17:31, 2.Petra 3:7). Jedním z důsledků pak bude splnění proroctví zapsaného Ezechielem: „*A jistě posvětim své velké jméno, které bylo znesvěcováno mezi národy, které jste znesvětili v jejich středu; a národy budou muset poznat, že já jsem Jehova,*“ je výrok svrchovaného Pána Jehovy..... (Ezechiel 36:23, PNS). Kéž by toto poznání přineslo všem obyvatelům planety Země radost a užitek.

5. ZÁVĚR

Jméno **JHVH** záměrně nic neznamena. Je výlučným označením organizace následující Nejvyššího Boha (a pro nás lidi i jeho jménem), která pracuje na společném díle stvoření v souladu s tím, jak jej koncipoval a garantoval právě Nejvyšší Bůh. Každý z členů této organizace, který byl ve styku s lidmi a který nestál na Satanově straně, proto mohl jednat s lidmi Jehovovým jménem.